

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет Економіки та менеджменту
/назва факультету/

Кафедра психології
/назва кафедри/

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету
Факультет Галина ЦІХ
(підпис) (прізвище та ініціали)
МЕНЕДЖМЕНТУ
05408102
« 25 » серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОЛОГІЯ

/назва дисципліни/

галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
/шифр і назва галузі знань/
рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
/назва/
спеціальність 053 «Психологія»
/шифр і назва/
освітня програма «Психологія»
/назва/
спеціалізація
/назва/
вид дисципліни вибіркова дисципліна циклу загальної підготовки
/обов'язкова/вибіркова/

Тернопіль – 2025 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Соціологія»

(назва дисципліни)

для студентів факультету економіки та менеджменту

(назва факультету)

Розробники:

Старший викладач кафедри психології

(посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

/ Петро СІВЧУК /

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні
кафедри психології

(назва)

Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

/ Василь ВИШНЬОВСЬКИЙ /

(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та схвалена НМК
факультету економіки та менеджменту

(назва)

Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

Секретар НМК

(підпис)

/ Оксана ПОТІХА /

(ініціали та прізвище)

Робоча програма погоджена:

Спеціальність

053 «Психологія»

(шифр і назва)

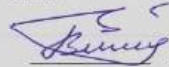
освітня програма

«Психологія»

(назва)

Завідувач випускової кафедри

/

(підпис)

/ Василь ВИШНЬОВСЬКИЙ /

(ініціали та прізвище)

Гарант освітньої програми

(підпис)

/ Ірина ПЕРІГ /

(ініціали та прізвище)

1. Структура навчальної дисципліни

Показник	Всього годин	
	Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Кількість кредитів/годин	4,5/135	3/90
Аудиторні заняття, год.	48	10
Самостійна робота, год.	87	80
Аудиторні заняття		
- лекції, год.	32	6
- лабораторні, год.	-	-
- практичні заняття, год.	16	4
- семінарські, год.	-	-
Самостійна робота		
- підготовка до практичних занять	8	2
- опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції	25	48
- опрацювання лекційного матеріалу	16	3
- виконання індивідуальних завдань	-	-
- виконання курсових проектів (робіт)	-	-
- підготовка та складання тестових модульних контролів, контрольних робіт, рефератів, есе, тестування	40	27
Залік		

Частка годин самостійної роботи студента:

- денна форма навчання – 64%;
- заочна (дистанційна) форма навчання – 89%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни:

Ознайомити студентів з особливостями соціологічного аналізу суспільства та його складових, сформувані у них соціологічні культуру та мислення, знання про суспільство, його соціальну структуру, соціальні інститути, спільності, відносини, здатність об'єктивно аналізувати соціальні явища і процеси, орієнтуватися в сучасних соціальних явищах і подіях.

Завдання дисципліни:

Основними завданнями вивчення дисципліни Соціологія є:

- формування у студентів соціологічного світогляду щодо розкриття соціальних явищ та процесів, що пронизують соціальні взаємодії людей у різних вимірах суспільного життя та повсякденності; розвинути вміння послуговуватися категоріальним апаратом соціології, її методами дослідження, а також

теоретичними та концептуальними напрацюваннями.

- розвиток національної самосвідомості майбутніх фахівців;
- виховання патріотичних і морально-етичних переконань;
- прищеплення навичок наукового аналізу, спрямованих на забезпечення самостійного осмислення закономірностей суспільного розвитку;
- вироблення умінь застосовувати здобуті знання у повсякденній діяльності, для орієнтації у суспільно-політичному житті, оцінки суспільних явищ і подій.

У процесі викладання дисципліни основним завданням є надання студентам знань з теорії соціологічного аналізу суспільства: теоретичних та практичних знань із проведення конкретно – соціологічних досліджень, методики аналізу основних напрямків сучасних соціальних досліджень

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

Знати: основи загальної соціологічної теорії, предмет соціології, її структуру, основні поняття, закони та функції, основні закономірності формування та функціонування соціальних спільнот, соціальних відносин та соціальних інститутів; історичний шлях світової та вітчизняної соціологічної думки; загальний зміст соціальних соціологічних теорій; питання методології, методики та технології конкретно – соціологічних досліджень; шляхи реалізації результатів соціологічних досліджень у практичній діяльності.

Вміти: аналізувати специфіку соціальних явищ і процесів в різних сферах суспільного життя; пояснювати, оцінювати, узагальнювати знання про суспільство у контексті системного підходу; користуватися основними соціологічними термінами під час виступів на семінарах, дискусіях, диспутах тощо; брати участь в організації та проведенні соціологічних опитувань, використовувати на практиці результати емпіричних соціологічних досліджень; діагностувати соціальні процеси в колективі, причини наявних конфліктів; використовувати соціальні технології в профорієнтації, в роботі з кадрами, підтриманні трудової дисципліни, використанні соціальних резервів виробництва.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Лекційні заняття

№	Тема заняття та короткий зміст	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Тема 1. Соціологія як наука, її предмет, структура, функції і етапи становлення. Об'єкт і предмет соціології. Соціологія як наукове знання про суспільство. Соціально-культурні і наукові передумови виникнення соціології як науки Особливості соціології та її місце в системі суспільних і гуманітарних наук. Структура та функції соціології. Понятійно-категоріальний апарат	4	2

	<p>соціології як науки. Методи соціології. Основні етапи розвитку соціологічного знання (протосоціологічний, академічний, сучасний).</p> <p>Позитивізм О.Конта і початок академічної історії соціології. Соціологічна система О.Конта та її вплив на подальший розвиток соціології. Органіцистська теорія суспільства Г.Спенсера. Соціал-дарвіністський, расово-антропологічний та географічний напрями в соціології.</p> <p>М. Вебер і його ідея “розуміючої соціології”, “Формальна соціологія” Г.Зіммеля. Соціологічні погляди Ф.Тьонніса. Концепція “соціологізму” Е.Дюркгейма. В.Паретто і його теорія “циркуляції еліт”. Інтегральна соціологія П.Сорокіна.</p> <p>Особливості розвитку соціології у ХХ столітті. Основні напрями і концепції: символічний інтеракціонізм, теорія соціального обміну, соціологічні проблеми в психоаналізі, структурний функціоналізм, феноменологія, теорія соціального конфлікту, емпірична соціологія, тощо.</p> <p>Основні напрями становлення і розвитку соціологічної думки в Україні. Соціологічні ідеї Г.Сковороди, М.Драгоманова, М.Ковалевського, М.Костомарова, С. Подолинського, О.Потебні, І.Франка, М.Грушевського, М.Шаповала, С.Кістяківського.</p>		
2	<p>Тема 2: Суспільство: сутність, структура, типи, тенденції розвитку.</p> <p>Поняття суспільства. Суспільство й природа. Головні ознаки суспільства та його структурні елементи.</p> <p>Еволюція уявлень про суспільство. Системний підхід до аналізу суспільства та його генезис. Сучасні соціологічні трактовки суспільства.</p> <p>Поняття суспільного життя. Головні засади суспільного життя.</p> <p>Історичні типи суспільства: традиційне, індустріальне, модерне суспільство. Глобальні проблеми сучасного суспільного розвитку.</p> <p>Перехідний стан сучасного українського суспільства.</p> <p>Соціальні групи як елементи соціального життя.</p> <p>Поняття соціального інституту. Структура та механізми функціонування соціальних інститутів. Соціальні інститути як регулятори суспільних відносин. Типи соціальних інститутів.</p> <p>Соціальні дії, зв'язки та відносини.</p>	4	2

	<p>Поняття соціальної взаємодії. Форми взаємодії: кооперація, конкуренція, суперництво, конфлікт. Головні механізми соціальної взаємодії.</p> <p>Соціальні відносини: поняття, механізми формування.</p> <p>Поняття соціальних змін: загально-цивілізаційні, макросоціальні, мікросоціальні. Види соціальних змін. Соціологічні теорії соціальних змін: еволюційні, циклічні теорії, теорії індустріального і постіндустріального суспільства. Типи й форми соціальних змін.</p> <p>Поняття соціальних процесів. Ознаки соціального процесу. Класифікація соціальних процесів.</p> <p>Соціальний прогрес: критерії і тенденції. Джерела соціального прогресу. Прогрес і регрес.</p>		
3	<p>Тема 3: Соціальна структура і соціальна стратифікації.</p> <p>Поняття соціальної структури суспільства. Основні елементи соціальної структури. Механізми взаємодії між соціоструктурними елементами суспільства. Ускладнення соціальної структури як чинник суспільного розвитку. Основні напрямки соціоструктурних змін в сучасному українському суспільстві.</p> <p>Соціальна стратифікація як центральне поняття при аналізі соціального. Соціальні групи як страти. Види соціальної стратифікації. Історичні типи стратифікації: рабство, касти, стани, класи.</p> <p>Причини соціальної нерівності. Основні методологічні підходи до вирішення питань про сутність та перспективи розвитку соціальної стратифікації.</p> <p>Поняття соціальної мобільності, типи соціальної мобільності сучасного західного суспільства. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність як процеси відтворення і розвитку соціальної структури суспільства. Суть теорії соціальної стратифікації і мобільності.</p> <p>Соціальна група як суб'єкт суспільного життя. Головні чинники та механізми формування соціальних груп. Поняття групової ідентифікації. Види соціальних груп: соціально-класові, соціально-демографічні, соціально-етнічні, соціально-професійні, соціально-територіальні.</p> <p>Соціально-класові утворення і поляризація суспільства в Україні. Проблема маргінальності соціальних утворень,</p>	4	-

4	<p>Тема 4: Соціологія особистості.</p> <p>Предмет дослідження соціології особистості. Ключові поняття і категорії соціології особистості: людина, індивід, індивідуальність, особистість. Людина як особистість. Філософсько-соціологічні уявлення про особистість. Основні теоретичні концепції особистості, Соціальна типологія особистості.</p> <p>Соціологічна структура особистості. Соціальний статус та соціальні ролі особистості. Соціальна ідентифікація. Самосвідомість особистості. Потреби, інтереси, цінності, ціннісні орієнтації як елементи духовної структури особистості. Співвідношення особистих та суспільних інтересів.</p> <p>Соціалізація індивідів та її основні етапи. Співвідношення соціалізації та індивідуалізації особистості. Соціалізація як цілеспрямований (навчання, виховання) і стихійний вплив соціальних факторів. Структура процесу соціалізації: адаптація, інтеріоризація та формування особистісних якостей. Основні чинники та канали соціалізації особистості. Поняття ресоціалізації..</p> <p>Особистість як суб'єкт суспільних відносин. Соціальна активність особистості: критерії, показники. Види та рівні соціальної активності. Соціальна пасивність як антипод соціальної активності.</p> <p>Девіантна поведінка особистості: суть, види, причини, суспільна оцінка.</p>	4	2
5	<p>Тема 5: Соціологія сім'ї.</p> <p>Сім'я як соціальний інститут і мала соціальна група. Специфіка соціологічного вивчення сім'ї. Деінституалізація сучасної сім'ї. Сім'я як соціальна система. Основні категорії соціологічного дослідження сім'ї. Сім'я і шлюб, загальна характеристика і особливості.</p> <p>Основні форми сім'ї та різновиди шлюбу. Соціально-правові та моральні засади регулювання шлюбно-сімейних відносин в Україні.</p> <p>Соціальні та індивідуальні функції сім'ї.</p> <p>Суперечності, конфлікти у сім'ї, шляхи їх подолання.</p> <p>Основні підходи до вивчення сім'ї у соціологічній думці: інтеракціоністський, конфліктологічний, структурно-функціоналістський, ситуаційний, інституціональний.</p> <p>Фактори впливу і тенденції розвитку сучасної сім'ї. Розлучення та його основні причини.</p>	2	-

	<p>Соціологічний аналіз проблем подружнього життя в Україні. Сучасна сім'я в Україні. Вплив факторів макро-, мезо-, мікросередовища на стан шлюбно-сімейних відносин в сучасній українській державі.</p> <p>Демографічна ситуація і особливості демографічної політики української держави.</p>		
6	<p>Тема 6: Соціологія культури, освіти і виховання.</p> <p>Соціологія культури: об'єкт, предмет, функції. Соціологічний підхід до вивчення культури і його специфіка. Основні сфери прояву людської культури та рівні її соціологічного дослідження. Культура як спосіб ціннісного освоєння дійсності. Центральні категорії соціології культури: система цінностей і норм, санкції, соціокультурні зразки поведінки (обряди, звичаї, традиції) соціокультурні уявлення, поняття і мова.</p> <p>Внутрішня структура культури та її форми: Суперечливий характер розвитку культурного процесу. Етноцентризм та культурний релятивізм. Культурні універсалії.</p> <p>Особливості національної культури. Проблеми національно-культурного відродження України.</p> <p>Культура і особистість. Культурна взаємодія та соціальна ідентифікація особистості.</p> <p>Основні тенденції розвитку культури в сучасних умовах: глобалізація і універсалізація культури. Сучасні соціологічні теорії культури.</p> <p>Соціологія освіти, її мета, об'єкт, предмет, завдання. Освіта як соціальний інститут. Структура соціології освіти. Загальні та соціальні функції освіти.</p> <p>Стан сучасної освіти у світі та в Україні. Ознаки кризи освіти. Шляхи виходу із кризового становища в системі освіти.</p> <p>Соціологія виховання: її об'єкт та предметна сфера. Виховання як соціальний феномен: сутність, структура і функції. Система виховання та її основні елементи. Напрями виховання. Соціальні інститути виховання.</p> <p>Самовиховання та його специфіка.</p>	2	-
7	<p>Тема 7: Економічна соціологія, соціологія праці і управління</p> <p>Економічна соціологія як наука, її предметна сфера та функції. Об'єкт і предмет економічної соціології. Теоретичні передумови та основні етапи розвитку економічної соціології: Розвиток економічної соціології в Україні.</p>	4	-

	<p>Закони, категорії і методи економічної соціології. Головні напрями розвитку економічної соціології. Економіка як соціальний інститут, її функції. Соціологія праці – спеціальна соціологічна теорія, що вивчає трудову діяльність як соціальний процес. Праця як вид соціальної діяльності і соціальний інститут. Соціальна сутність праці. Зміст і характер праці. Ставлення до праці і проблеми мотивації трудової діяльності. Об’єктивні і суб’єктивні показники ставлення до праці Соціально-трудова відносини і процеси. Трудова поведінка та її форми. Трудовий колектив як соціальна організація та керівництво його діяльністю. Соціальне управління, його суть та структура. Основи теорії управління. Суб’єкти управління. Функції управління, їх характеристика й зміст. Система соціального управління. Управлінські рішення їх, класифікація. Зміст етапів управлінського рішення. Соціологічні методи розробки управлінських рішень. Соціальне прогнозування в управлінні, його види і методи. Соціальне проектування і планування.</p>		
8	<p>Тема 8. Соціологія конфлікту. Соціологічна теорія конфлікту. Конфлікт як соціально-психологічний феномен. Поняття, природа і закономірності виникнення та протікання конфлікту як соціального явища. Конфлікт як об’єкт соціологічної теорії, як соціальне явище і фактор розвитку соціальної системи. Соціальний конфлікт як зіткнення протилежних інтересів, цілей, позицій, цінностей та поглядів суб’єктів конфліктної взаємодії. Предмет соціологічної теорії конфлікту. Методологічні принципи дослідження соціальних конфліктів. Витоки, причини та рушійні сили конфліктів. Роль конфліктної ситуації в конфлікті. Конфлікт як соціальний процес. Динаміка конфлікту та механізм його виникнення. Структурна схема динаміки конфлікту Масштаб і межі конфлікту Природа видових характеристик конфліктів та підстави для їх виділення. Типи, види і форми конфліктної взаємодії.</p>	4	-

	<p>Основні види соціальних конфліктів та своєрідність їх прояву в різних сферах суспільного життя.</p> <p>Роль конфліктів у суспільстві та їх основні функції.</p> <p>Об'єктивна основа, суть і мета управління конфліктами</p> <p>Способи розв'язання конфліктів .Переговорний процес та його роль у вирішенні конфліктів.</p> <p>Особливості, природа, види та основні причини соціальних конфліктів у сучасній Україні</p>		
9	<p>Тема 9: Методика і техніка соціологічних досліджень.</p> <p>Місце і роль емпіричної соціології в пізнанні соціальних явищ і процесів.</p> <p>Поняття, суть та основні етапи і процедури проведення конкретно-соціологічного дослідження. Види і типи соціологічних досліджень: теоретичне, емпіричне, прикладне, пілотажне та польове.</p> <p>Зміст і завдання основних етапів проведення конкретно-соціологічних досліджень.</p> <p>Програма як виклад і обґрунтування методологічних, методичних і процедурних основ конкретно-соціологічного дослідження. Основні елементи програми та зв'язок між ними.</p> <p>Методологічний розділ програми. Визначення предмета і об'єкта , мети і завдань дослідження.</p> <p>Процедурний розділ програми. Стратегічний план дослідження. Сутність і роль вибірки в соціологічному дослідженні. Вибіркове дослідження. Генеральна і вибіркова сукупність одиниць спостереження. Загальні принципи побудови вибіркової сукупності.</p> <p>Вимоги до розробки анкети соціологічного дослідження.</p> <p>Основні методи збирання соціологічної інформації: опитування, спостереження, аналіз документів, експеримент.</p> <p>Аналіз результатів та підготовка звіту за результатами дослідження.</p>	4	-
Усього годин		32	6

3.2. Практичні заняття

№	Тема заняття	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН

1	Тема 1. Теорія, методологія та історія соціології	2	2
2	Тема 2. Суспільство як соціальна система	2	2
3	Тема 3. . Соціальна структура і соціальна стратифікація	2	-
4	Тема 4. Соціологія особистості	2	-
5	Тема 5. Соціологія сім'ї	2	-
6	Тема 6. Економічна соціологія, соціологія праці та управління.	2	-
7	Тема 7. Соціологія конфлікту	2	-
8	Тема 8. Організація та проведення конкретно-соціологічного дослідження.	2	-
Усього годин		16	4

3.3. Самостійна робота

№	Найменування робіт	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Підготовка до практичних занять	8	2
2	Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на практичні заняття: - Виникнення і розвиток соціології як самостійної науки; - Соціальні процеси; - Соціологія культури; - Соціологія освіти; - Соціологія виховання; - Соціологія вільного часу; - Наука як соціальне явище; - Соціологія молоді; - Політична соціологія.	25	48
3	Опрацювання лекційного матеріалу	16	3
4	Підготовка до складання тестових модульних контролів, контрольних робіт, рефератів, есе.	40	27
Усього годин		87	80

4. Критерії оцінювання результатів навчання студентів

Форма підсумкового семестрового контролю – залік

Модуль 1	Модуль 2		
----------	----------	--	--

Аудиторна та самостійна робота			Аудиторна та самостійна робота			Підсумкова семестрова оцінка	Разом з дисципліни
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота			
20	20		15	20		25	100
Лекції	Вид робіт	Бал	Лекції	Вид робіт	Бал	за кожних три бали семестрової оцінки студент отримує 1 бал підсумкової семестрової оцінки автоматично	
Лекція №1	Практичне заняття №1	5	Лекція №5-6	Практичне заняття №5	5		
Лекція №2	Практичне заняття №2	5	Лекція №7	Практичне заняття №6	5		
Лекція №3	Практичне заняття №3	5	Лекція №8	Практичне заняття №7	5		
Лекція №4	Практичне заняття №4	5	Лекція №9	Практичне заняття №8	5		

5. Навчально-методичне забезпечення

1. Соціологія: методичні рекомендації для підготовки до практичних занять. Для студентів спеціальності 053 «Психологія», спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка», усіх спеціальностей факультету економіки та менеджменту / упорядник П. Сівчук. Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя. 2023. 40с.
2. Соціологія: методичні рекомендації для самостійної роботи. Для студентів спеціальності 053 «Психологія», спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка», усіх спеціальностей факультету економіки та менеджменту / упорядник П. Сівчук. Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя. 2023. 38с.

6. Рекомендована література

Базова

1. Вербець В.В., Субот О.А., Христюк Т.А. Соціологія. К.: КОНДОР. 2021. 552с.
2. Климанська Л.Д., Савка В.Є. Соціологія соціальних проблем. Л.: Львівська політехніка. 2021. 208с.
3. Кузьменко Т.М. Соціологія. К.: Центр навч. літер. 2019. 320с.
4. Лобанова А.С., Калашнікова Л.В. Соціологія. Вступ до спеціальності. К.: Каравела. 2022. 308с.
5. Нестуля О. О., Нестуля С.І., Везомська С.Ж. Соціологія: практикум. Модульний варіант: Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2019. 272с.
6. Сергєєнкова О.Л. Загальна психологія. К.: Центр навч. літер. 2019. 296с..

7. Соціологія: Навч. посіб. / За ред.. С. О. Макеева. К.: Т-во «Знання», 2016. 566с.

8. Волович В.І. Соціологія. Підручник . К.: Центр учбової літератури, 2019. 808с.

Допоміжна

1. Гіденс, Ентоні. Соціологія /Пер. З англ.. В.Шовкун, А.Олійник. – К.: Основи,1999. – 726с.

2. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика /Пер. з нім. О. Погорілий.-К.: Основи, 1998. – 584с.

1. Зубченко О.С. Електоральна соціологія. Підручник. Дніпро. Ліра-К. 2023. 386с.

2. А.С. Лобанова.,Калашнікова Л. В. Соціологія. Вступ до спеціальності. Київ. Каравелов. 2022. 308с.

3. Опанасюк Т. А. Соціологія у визначеннях, таблицях, схемах, завданнях. Київ: Кондор. 2023. 268с.

4. Подольська Є.А., Подольська Т.В. Соціологія: 100 питань 100 відповідей. Київ, «ІНКОС», 2009. 352с.

5. Фурман А.В. Біскуп В. С. Морщакова О.С. Загальна соціологія. Хрестоматія. Дніпро: Ліра-К. 2020. 354с.

7. Інформаційні ресурси

1. <http://dl.tntu.edu.ua/login.php?course=426> і дистанційного навчання ТНТУ. (ID: 756).

2. <http://www.nbu.gov.ua> – офіційний сайт Наукової бібліотеки ім. Вернадського

3. <http://www.lib.com.ua> – офіційний сайт Електронної бібліотеки

4. <http://library.tntu.edu.ua> - офіційний сайт науково-технічної бібліотеки ТНТУ

5. <http://www.library.te.ua> - офіційний сайт обласної універсальної наукової бібліотеки

6. Навчальні матеріали онлайн.

8. Зміни та доповнення до робочої програми навчальної дисципліни

№	Зміст внесених змін (доповнень)	Дата і № протоколу засідання кафедри	Примітки

